

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อประเมินการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ศึกษากรณีอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

จุดมุ่งหมายของการประเมินผล

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลกระทบเบื้องต้นที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดของอำเภอโพธิ์ประทับช้าง
3. เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขจากการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด

ประชากรที่ศึกษา (Population) ได้แก่ คณะกรรมการระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จำนวน 15 คน ประกอบด้วยนายอำเภอ ปลัดอำเภอ นายก อ.บ.ต นายกเทศมนตรี พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ประธานชมรมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และหมู่บ้านที่ดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำนวน 98 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่คณะกรรมการระดับอำเภอโพธิ์ประทับช้างทั้งหมดจำนวน 15 คน สำหรับจำนวนหมู่บ้านที่ดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำนวน 79 หมู่บ้านจากหมู่บ้านในอำเภอโพธิ์ประทับช้างทั้งหมด 98 หมู่บ้าน โดยคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (บุญชม ศรีสะอาด, มปป., หน้า 42) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีใช้ตารางตัวเลขสุ่ม (Table of Random Number Method) ได้จำนวนหมู่บ้านที่จะดำเนินการประเมินผลตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของอำเภอโพธิ์ประทับช้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Checklist) ที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและแบบสำรวจต่าง ๆ แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามคณะกรรมการระดับอำเภอ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงาน ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามหมู่บ้านที่ดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงาน ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงาน ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข

1. การจัดทำโครงการ
2. การเสนอโครงการ
3. การบริหารโครงการ
4. การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ
5. การปิดโครงการ และการส่งคืนเงินเหลือ
6. การติดตามผลการดำเนินงาน
7. การจัดเก็บและรักษาหลักฐานการดำเนินโครงการและการเบิกจ่ายเงิน

ฯลฯ

ส่วนที่ 3 การประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากคัดเลือกข้อมูลที่สมบูรณ์แล้ว ดำเนินการให้สถิติดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลที่เป็นนามบัญญัติวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตาราง ประกอบความเรียง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของคณะกรรมการระดับอำเภอ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 15 คนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศชาย ส่วนมากมีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.3 สถานภาพ สมรสแล้ว ระดับการศึกษาส่วนมากจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.3

2. การประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับอำเภอ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุข พบว่า

2.1 เป็นโครงการที่มีลักษณะภูมิสังคมและมีความพร้อมในการดำเนินงาน และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

3. ปัญหาในการดำเนินงานพบว่า หมู่บ้าน/ชุมชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามขั้นตอนภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ทำให้ต้องขอเปลี่ยนแปลงโครงการ เนื่องจากไม่ถูกต้องตามระเบียบขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 60

4. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามระดับหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 321 คน เพศชายจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 เพศหญิงจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 อายุส่วนมากอยู่ระหว่าง 41-50 รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี น้อยสุดอายุ 60 ปีขึ้นไป สถานภาพมี 3 กลุ่ม คือ โสด คิดเป็นร้อยละ 13.1 สมรส คิดเป็นร้อยละ 82.5 หม้าย/หย่า คิดเป็นร้อยละ 4.4 ระดับการศึกษาส่วนมากจบระดับประถมศึกษา รองลงมา จบระดับมัธยมศึกษา น้อยสุดระดับปริญญาตรีขึ้นไป รายได้ส่วนมากอยู่ระหว่าง 30,001-60,000 บาท รองลงมา ระหว่าง 10,001-30,000 บาท น้อยสุดรายได้ระหว่าง 90,001-120,000 บาท อาชีพส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาอาชีพรับจ้าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนมาก จากผู้นำท้องถิ่น รองลงมารับรู้จากส่วนราชการ

5. การประเมินผลการดำเนินงาน พบว่า

5.1 ด้านการจัดทำโครงการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน การประเมินศักยภาพชุมชน การจัดเวทีเพื่อกำหนดทิศทางโครงการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน การยึดกรอบแผนงานทั้ง 5 ด้าน

5.2 ด้านการเสนอโครงการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งการจัดทำโครงการที่บูรณาการกับหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ

5.3 ด้านการบริหารโครงการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน/ชุมชน การอำนวยความสะดวกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.4 ด้านการเปลี่ยนแปลงโครงการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะมีการเปลี่ยนแปลงโครงการแล้วเกิดความพึงพอใจมากขึ้น

5.5 การปิดโครงการและการส่งเงินคืนสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าในการดำเนินงานตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขในหมู่บ้าน/ชุมชน มีเงินเหลือจากการดำเนินงานตามโครงการ คิดเป็นร้อยละ 43.6 ไม่มีเงินเหลือคืน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และในหมู่บ้าน/ชุมชน มีเงินเหลือคืนจากการดำเนินงานตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข (กรณีมีเงินเหลือคืน)น้อยกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมา 1,001-2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.7 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะด้านการตรวจสอบเงินตามโครงการ

5.6 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การดำเนินงานตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ได้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้อำเภอบทบาทส่วนใหญ่ไม่ตรงตามกำหนดคิดเป็นร้อยละ 53.5 ตรงตามกำหนดคิดเป็นร้อยละ 37.4

5.7 การจัดเก็บและรักษาหลักฐานการดำเนินโครงการและการเบิกจ่ายเงิน พบว่าการจัดเก็บเอกสารของหมู่บ้าน/ชุมชน ตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ส่วนใหญ่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดเก็บเอกสาร คิดเป็นร้อยละ 95.0 มีการจัดเก็บสำเนาเอกสารต่าง ๆ ตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ไว้ในหมู่บ้าน/ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 96.6 ในการจัดเก็บเอกสารต่าง ๆ ตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ของหมู่บ้าน/ชุมชนของได้มีจัดเก็บไว้ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาเป็นบ้านคณะกรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ที่ทำการหมู่บ้าน/ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 17.8

6. การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นเบื้องต้นจากการดำเนินงานตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน/หมู่บ้าน ในกระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพความพร้อมของชุมชน/หมู่บ้าน การจ้างแรงงานในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่เกิดขึ้นตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข รายได้ของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนที่เกิดขึ้นตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข การเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของชุมชน ในกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน การพัฒนาและสนับสนุนกิจกรรมการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความสอดคล้องกับศักยภาพความสามารถ การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ชุมชนให้มีศักยภาพ มีความโดดเด่นและมีคู่ทางการตลาด ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งในครอบครัว และชุมชน ป้องกันทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรม ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน/ชุมชน เพิ่มขึ้นในภาพรวมเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50

7. ปัญหาและอุปสรรค พบว่า หมู่บ้าน/ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตาม โครงการยังขาดความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินงานและระเบียบคำสั่ง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินงานเกิดข้อบกพร่องเป็นเหตุให้ต้องมีการแก้ไขโครงการหลายครั้ง ควรมีการจัดฝึกอบรมให้ เกิดความเข้าใจการดำเนินงานให้มากกว่าที่เป็นอยู่และทั่วถึง

อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข :ศึกษากรณี อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ตามขั้นตอนผลการประเมินพบว่า

1. การจัดทำโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมภายใน ชุมชน ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน โดยโครงการในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นผู้ กำหนดขึ้นเองภายใต้การร่วมคิดร่วมทำ ก่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชนโดยชุมชนเป็นผู้กำหนด ทิศทางการจัดทำโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับชุมชนใกล้เคียงองค์กรส่วนท้องถิ่นและหน่วยงาน ภาครัฐอื่นๆ โดยคำนึงถึงกรอบแผนงาน 5 ด้าน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนงานให้ ชัดเจน เพื่อให้ได้แผนชุมชนมีคุณภาพ และชุมชนมีความพร้อมที่จะจัดทำแผน ซึ่งเป็นไปตาม ความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเสนอโครงการ พบว่า หมู่บ้าน/ชุมชน การเสนอโครงการตามขั้นตอนตั้งแต่การ จัดทำประชาคม การคัดเลือกผู้รับผิดชอบโครงการในด้านต่างๆ ครบถ้วนตามจำนวนเพื่อ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดทำโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดโครงการที่ มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพหมู่บ้าน/ชุมชนเอง และใกล้เคียงรวมถึงหน่วยงานภาครัฐทั้งนี้ เนื่องจากว่าการเสนอโครงการมาจากประชาชนโดยตรง ไม่ได้มาจากจังหวัด หรือส่วนกลาง

3. การบริหารโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีตกลงราคาและเสนอ ราคา โครงการส่วนใหญ่เน้นลักษณะของการแบ่งปันผลประโยชน์จากโครงการด้วยวิธีให้ยืม โดย ใช้งบประมาณในการจัดทำโครงการอยู่ในระดับ 100,001 – 200,000 บาท และพบว่าการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน/ชุมชน และการอำนวยความสะดวกในการบริหารโครงการของหน่วยงาน และ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก

4. การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการพบว่า ยังมีหมู่บ้าน/ชุมชนขอเปลี่ยนแปลงโครงการเกินกว่าร้อยละ 50 สาเหตุเนื่องจากโครงการใหม่มีประโยชน์มากกว่า และคุ้มค่ากว่า ประกอบกับโครงการเดิมไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามระเบียบกำหนด โดยใช้การประชาคมหมู่บ้าน ส่วนใหญ่หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงการหมู่บ้าน/ชุมชน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. การปิดโครงการและการส่งเงินคืน ในการจัดทำโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ในหมู่บ้าน/ชุมชนส่วนใหญ่ได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณจนหมดไม่มีเงินเหลือคืนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 52 และมีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินจากคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภออย่างสม่ำเสมอ ระยะเวลาในการปิดโครงการยังถือว่าอยู่ในระดับโครงการ ควรมีการขยายระยะเวลาในการปิดโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการซึ่งต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนดก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการดำเนินโครงการ

6. การติดตามผลการดำเนินงาน ยังมีการรายงานผลการดำเนินงานจากหมู่บ้าน/ชุมชนให้อำเภอทราบยังไม่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดการแนะนำการดำเนินตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขอยู่ในระดับน้อยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อแนะนำวิธีปฏิบัติตามขั้นตอนให้มากกว่านี้

7. การจัดเก็บและรักษาหลักฐานการดำเนินโครงการและการเบิกจ่ายเงินพบว่าส่วนใหญ่มีการจัดเก็บเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการไว้ในหมู่บ้าน/ชุมชนโดยเฉพาะที่ทำการผู้ใหญ่/กำนันหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน

8. ผลกระทบเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขพบว่า การมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน/ชุมชนในการวิเคราะห์ กำหนดทิศทาง การจ้างแรงงาน ก่อให้เกิดรายได้ กระบวนการเรียนรู้การพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ความเข้มแข็งหน่วยครัวเรือนและความสามัคคีในชุมชนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เนื่องจากแผนงานและโครงการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมกัน ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข :ศึกษากรณี อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่หมู่บ้าน/ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานระดับหมู่บ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่าง ๆ และระเบียบปฏิบัติภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงการเป็นจำนวนมากสาเหตุมาจากไม่ตรงตามระเบียบและขาดพื้นที่ที่จะดำเนินงานให้เป็นไป

ตามขั้นตอน หน่วยงานของรัฐควรมีการจัดฝึกอบรมแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการให้หมู่บ้าน/ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

ในการศึกษารั้งต่อไปควรมีการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานตามขั้นตอนภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขอำเภอ ในเขตจังหวัดพิจิตร ว่ามีการดำเนินงานแตกต่างกันหรือไม่
2. ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานตามขั้นตอนภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร ว่ามีการดำเนินงานแตกต่างกันหรือไม่
3. ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข
4. ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีการดำเนินโครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข
5. ควรประเมินผลการดำเนินงานทั้งจังหวัด ทั้งหมดทั่วประเทศจะทำให้ทราบความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานครอบคลุมมากกว่านี้